

CLAIR ASKEW

**NEJVYŠŠÍ
ČAS
VYPADNOUT**

Příběh tragické střelby v edinburské škole

LEDA

moje
KNIHOVNIČKA

Věnováno všem mým studentům na Edinburgh College.
Naučila jsem se toho od vás víc než vy ode mě.

DEN PŘEDTÍM

13. KVĚTNA, 12.30

Moira Summersová seděla na horní plošině autobusu číslo 23 a nastavovala obličej slunci jako kočka – letos to bylo poprvé, co se dalo říct, že je doopravdy horko. Trochu to cuklo, když řidič přehodil rychlost a autobus se začal namáhavě šplhat na pahrbek Mound. Vyhlídku z tříadvacítky odjakživa milovala. Napravo se tyčil Hrad z černého otesaného kamene, jako by vyrůstal ze vzdouvajících se stromů v zahradách podél Princes Street, a nalevo mohla sledovat úhledný geometrický vzor Nového Města. Obchodní dům Jenners a hotel Balmoral zářily ve slunečním světle jako pozlacené bonboniéry a památník Waltera Scotta vypadal hodně nerealisticky, jako by byl poskládaný z dílků kovové stavebnice.

Moira se musela přinutit, aby stiskla zvonek. V kymácejícím se autobusu se zvedla ze sedadla, vratce prošla uličkou a pak dolů ze schodů. Znechuceně vystoupila před Skotskou národní knihovnou, u jejíchž dvoukřídlých dveří se hemžila školní mládež. Vyдалa se sem, že tady bude v klidu studovat ke zkouškám na Otevřené univerzitě, ale pomyšlení na to, že se v takovém krásném dni zavře v tmavé, skličující studovně, ji tížilo na duši. Navíc exkurze

školáků, kteří se tam budou strkat a vyrušovat, byla zárukou, že neudělá prakticky nic.

„Utvořte dvojice!“ Mladá blondýnka stála nahoře na schodech před vchodem do knihovny. „Dvojice, dvojice,“ opakovala melodickým hlasem svým náctiletým svěrencům, ale ti jí vůbec nevěnovali pozornost. Moira odhadovala, že jim může být asi tak třináct, ale v poslední době věk dětí odhadovala čím dál hůř. Vždycky jim hádala mnohem míň – vždyť jejímu vlastnímu synovi Ryanovi je dvacet, a ačkoliv vypadá jako muž, ona má pocit, že mu nemůže být víc než takových deset. Určitě. Jak to, že ten čas utíká tak rychle?

„*Do dvojic,*“ zavelela znovu učitelka. I ona vypadala mladě. Moira se rozpomněla na svého muže Jackieho: když se seznámili, také byl učitelem. Celé roky učil tělocvik žáky asi tohoto věku, možná dával zpěvavé povely podobně jako tahle mladá žena. Zkusila si vybavit, jak tenkrát, když se poznali, vypadal: mladý, štíhlý – ale zjistila, že to nedokáže. *Vždyť to ještě není tak dávno,* pomyslela si. *Přece ho už nemůžu pohřbít i v myšlenkách.*

Zamžikala, jak jí v očích začaly pálit slzy, a vtom si uvědomila, že ta plavovláska mluví o ní. Rukou, na níž se skvěl masivní tyrkysový prsten, ukazovala ze schodů dolů na ni: „Děti, tahle paní chce dovnitř.“

Moira sebou trhla.

„Ale ne, nechci,“ zahlaholila přes dětské hlavy. Pak se rozesmála, protože to byla pravda. Ale chumel dětí se už začal přesouvat na jednu stranu schodiště a vytvořil neurčitou linii.

Moira nejistě přešlápla. Prsten na učitelčině prstu jí připomínal ohavně barevné cucavé bonbony z krámku na rohu, jakých se Ryan vždycky dožadoval, když mu tenkrát doopravdy bylo deset. Děti kolem ní jí vůbec nepřipadaly podobné Ryanovi, ani jeho spolužákům. Vypadaly mnohem drsnější a ostřílenější. Dívky postávaly na

schodech, všechny ve stejných elastických legínách a přes ně minisukních tak obtažených, že bylo poznat, která má krajkové kalhotky a která obyčejné bavlněné. Moira zamrkala a zrudla, protože si v té chvíli připadala jako úchyl stříhnutý přepjatě pohoršenou bábou.

„Jen pojděte,“ zavolala učitelka, aby ji bylo přes ten upovídáný houf slyšet.

Kluci na vrcholu schodiště z umělého mramoru se strkali a šťouchali do sebe lokty. Moira zahlédla, jak se jeden pomalu a s rozmyslem podíval přes rameno a pak se zhoupł dozadu a celou váhou vrazil do menšího chlapce, který stál o schod níž. Sám se pevně držel zábradlí, ale jeho oběť to hodilo do prázdného prostoru na tvrdé schody.

„Jasone!“ vyštěkla učitelka a bylo jasné, že ne poprvé. Při pohledu na chlapce roztaženého na schodech sebou Moira trhla. *Zase jeden Jason*, pomyslela si. *Všichni lumpové se vždycky jmenují Jason* – to říkával Jackie.

Otočila se a vyrazila pryč od schodů a od knihovny, šla rychle, aby už měla za sebou pohihňávání holek v obepnutých minisukních. Pomyslela na matku toho kluka, až se vrátí domů celý naštvaný, práskne dveřmi a mlčky vydupe nahoru k sobě, aniž se na ni podívá. Jestlipak už taky vzdala pokusy na něco se ho vyptávat? Taky se možná v duchu ptá, jestli takovýhle zůstane i v dospělosti. A taky si možná ve chvílích naprosté upřímnosti klade otázku, jestli na tom nemá vinu její vlastní chování.

Znovu musela potlačit slzy, které se jí draly do očí. *Nech toho!* V podstatě ses ulila ze školy a je nádherný den. *Tak si ho nekaz!*

Přešla ulici k domu s oranžovým průčelím, kde byl krámek se sendviči: chladicí pult a místo pro dva tři stojící zákaznky. Poručila si sendvič s opečenou slaninou, hlávkovým salátem, rajčetem

a majonézou – jsem staromódní, říkala si, když viděla vystavený hummus, quinou a zrna granátových jablek. A pak se svačinou v papírovém sáčku zamířila do kopečka k františkánskému hřbitovu.

Greyfriars Kirkyard je oblíbené odpočinkové místo. Prošla kolem úředníků v elegantních oblecích, kteří si po jednom po dvou posedali po trávníku, a někteří si dokonce i zuli boty, kolem turistů, co si fotili slavného skyeteriéra Bobbyho, který čtrnáct let, až do své smrti, sedával u hrobu svého zesnulého pána, a nechávali u jeho sochy klacíky jako dárek pro ducha toho věrného zvířete. Pak se otočila zády ke kostelu a zamířila po štěrkované cestičce dolů. Před ní se nad pěšinou tyčil bujný strom zlatého deště v plném květu: byl tak obsypán jasně žlutými hrozny květů, až se větve v půvabných obloucích skláněly k zemi. Nešlo jí do hlavy, jak to, že tady nikdo není a nefotí si tu nádheru. Vytáhla mobil a sama si pořídila pár snímků. Originálu se ovšem nevyrovnaly.

Se svačinou v ruce se usadila do trávy pod větvemi zlatého deště a zády se opřela o kmen. Nebylo to zrovna pohodlné sezení, ale světlo, které tam pronikalo mezi kanárkově žlutými květy, jí přinášelo pocit tepla a bezpečí. Jako kdyby seděla ve vlastní miniaturní katedrále, nebo – sama se té představě zasmála – ve skleněné kouli, v níž místo sněhu sněží sluneční záře. Zakousla se do sendviče a rozhlížela po hřbitově. Na mnoha náhrobních kamenech se už projevovaly účinky proslulých edinburských bočních dešťů, které je celá staletí bičovaly. Některé dokonce padly na hrob, který označovaly. Ale na chráněných místech zůstalo pár umně vytesaných chrličů, okřídlených nebo šklebících se lebek, přesýpacích hodin... sem tam i nějaký anděl. A tepané mříže na trávníku ochraňovaly podzemní prostory hrobek edinburských nóbl rodin, kam celé roky lidská noha nevstoupila.

Najednou se hřbitovem rozlehl zvučný smích a Moira vzhlédla. Mládenec asi v Ryanově věku seděl na střeše jedné kaplové hrobky a kýval nohama nad vchodem. Naproti němu, zády k ní, balancovala na náhrobním kameni plavovlasá dívka. Natahovala se přes cestičku, aby mu něco podala, a to něco jí upadlo na šterk. Hřbitov se rozezvučel jejich smíchem, smíchem dvou lidí buď hodně opilých, nebo něčím zfetovaných. Chlapec neohrabaně slezl ze své pozorovatelný a z jeho opatrného tanečku po šterku usoudila, že je bosý. Zvedl tu spadlou věc – byla bílá, držel ji v dlaních jako kotě, ale ona si uvědomila, že je to napůl rozbalená porce smažené ryby s hranolky – přešel cestičku, podal jídlo své přítelkyni a zároveň odmítavě mávl rukou, zřejmě na její nabídku, že se s ním rozdělí. Oba jako by zářili: svítilo na ně sluníčko, byli zarámováni žlutými květy a byli mladí, tak neskutečně mladí. Mladík se postavil těsně k náhrobnímu kameni, a zatímco dívka jedla, masíroval jí chodidla – i z téhle vzdálenosti Moira viděla, že i když je bez bot, je hezky elegantně oblečený. Od brýlí se mu odráželo slunce. Dívčiny žabky ležely v trávě kousek od místa, kam upustila svačinu. Moira si v duchu gratulovala, že její ruce drží sendvič pevně v čistém hnědém sáčku.

Vyšla ze hřbitova jako omámená – poté co se vynořila z úkrytu pod zlatým deštěm, jí všechno připadalo zalité až moc oslnivým světlem. Vydala se doprava, podél obchodů, jejichž výkladní skříně už byly naaranžované na letní sezonu: plážové klobouky, lehounké šály, sandály s řemínky zdobenými duhovou bižuterií. *Jdu do práce*, říkala si. Jenže to byl už skoro rok, co odešla do předčasného důchodu (Jackie umřel před dvěma roky a díky jeho životní pojistce si to mohla dovolit), a mnohem déle, co pracovala *tady*. A když zahrnula za roh, viděla, že stará Královská nemocnice už vůbec nevypadá jako v době, kdy tam chodila den co den jako mladá

sestřička. Za původními nemocničními budovami z pískovce stály činžáky, které vypadaly, jako by byly celé ze skla. V nižších podlažích visely od stropu žaluzie proti zvědavým pohledům. Ale ve vyšších patrech nebyly ani žaluzie, ani záclony: byly to průhledné krabice, otevřené k obloze. Jen si povzdechla. Byla sice ráda, že od té doby, co na předměstí Little France vyrostla nová, supermoderní nemocnice, její staré pracoviště slouží dobrému účelu, ale přišlo jí líto, že ty byty nejsou dosažitelnější: nedávno si na internetu našla, že jen garsoniéra by tady přišla skoro na čtvrt milionu liber.

Přešla ulici a vstoupila do pruhovaných stínů vrhaných javory u vchodu do parku Meadows. Není tam žádná brána, ale vchod označuje vysoký pískovcový památník s jednorožcem nahoře. Zlehka mu pokývla na pozdrav, jak to dělávala pokaždé, když tudy chodívала do nemocnice a z nemocnice. Znovu se rozpomněla na Jackieho – dneska jako by jí ho připomínalo všechno – jak tu stával ve stínu památníku, čekal na ni, až půjde z práce, a pak šli spolu do kina nebo na zmrzlinu. Jeho vysokou šlachovitou postavu rozeznala na dálku, a to i za šera, kdy mu na ramena dopadalo oranžové světlo pouliční lampy a tvář se ukrývala ve stínu. Takhle ho viděla i teď: napůl zastřeného padající oponou času. A přitom se vždycky tak snažila uchovat každou vzpomínku na něj.

Trochu ztrápeně se loudala z kopce přes park a podél východní strany areálu staré nemocnice. Vešla na malé dlážděné nádvoří, kde byly ve čtvercových záhonech vysázené mladé stromky a kolem stály hranaté lavičky z tmavého mramoru. Poznávala to tam, a zároveň nemohla poznat. Plno takzvaných moderních nemocničních budov zbourali, zůstaly jenom ty pískovcové, památkově chráněné. Klesla na jednu tvrdou lavičku, zvedla tvář, jako by se snažila *uslyšet* vzpomínku, která se teprve rýsovala. Myslela na noční služby v létě, jak po příchodu musela obvykle po schodech nahoru pěšky,

protože výtah byl plný, nebo příliš pomalý nebo porouchaný, a jak se pokaždé na chvíli zastavila na podestě v horním patře. Ty dlouhé letní večery, kdy se z parku linuly poslední zbytky denního světla, hrající do zelena, a prach z nemocničních příkrývek a těl tančil po schodišti nahoru dolů v mihotavých vírech. Tehdy si vážila těch malých, klidných okamžiků uprostřed chaosu služby. Teď se ptala sama sebe, jestli neztratila schopnost cítit všechno tak intenzivně jako za mlada: asi to je věkem, že se už nedokáže pořádně rozpo-
menout na Jackieho, že se neumí soustředěně vložit do studia na Otevřené univerzitě, že nedokáže pohovořit s Ryanem o tom, proč je v poslední době tak nevrlý. I nyní, když si za krásného dne pozdního jara hoví na lavičce na hezkém nádvoří a nemá před sebou nic neodkladného, stejně si nepřipadá tak pokojná a sebejistá jako kdysi, když si dělala pauzičku na schodišti.

Odněkud zaslechla houkačku ambulance. V první chvíli ji napadlo, že ten zvuk patří k jejímu vzpomínání, vždyť to bývala zdejší zvuková kulisa. Že by nějaká strašidelná záchranka objížděla místa, kam tak často přivážela pacienty? Ale ne – vmžiku se jí vrátila schopnost logického uvažování. Ta houkačka se ozývá odněkud zezadu, asi uvízla na křižovatce Tollcross a teď se přibližuje.

Siréna byla čím dál hlasitější, až se jí zdálo, že ji má hned vedle sebe. Napůl čekala, že se sanitka se skřípěním brzd vynoří za rohem a vjede do nádvoří. Teď už kromě sirény slyšela i motor – auto muselo být odsud jen pár metrů. Jako sestra se mnohokrát přesvědčila, že nic nepřiláká pozornost chodců tolik, jako zvuk sirény – v lidské nátuře je něco, co nás přitahuje k nářku, krvi a tragédii. Lidé chtějí vidět, co sanitáři vytáhnou ze zadních dveří ambulance. Chtějí vidět, že se něco stalo někomu jinému, protože když se to stane jinému, nestane se to jim. Přestože jí hlavou táhly tyhle myšlenky, zvedla se a vydala se za zvukem.

Než vyšla zpoza rohu, siréna už zmlkla. Právě se rozlétly zadní dveře sanitky a tři mladí muži ve fluorescenčních vestách a helmách na sanitáky křičeli, aby sebou hodili, a divoce přitom gestikulovali. Všichni vypadají tak mladě, pomyslela si Moira. Zůstala stát na rohu budovy a spoléhala se na to, že jako starší žena bude nenápadná. Dělníci měli opasky se závěsnými D kroužky, a jak ukazovali záchranářům, kam mají s pojízdnými nosítky zajet, náradí jim kolem pasu cinkalo jako klíče kastelánkám.

Měla bych odejít, říkala si Moira. Pár lidí se totiž už zastavilo a okoukvalo, co se děje, a ona si uvědomila, jak nechutně to vypadá. Ale nepohnula se. Podívala se vzhůru přes ohradu kolem staveniště. Bylo tam obrovské beranidlo k zarážení pilot, jasně žluté a díky opěrám podivně podobné šibenici. Ve vzduchu jako by se vznášel veliký jeřáb – mezi budovami z něj byly vidět jen kousky. Zahlédla část mřížové věže se žebříkem, po němž pomalu sestupoval nějaký člověk. Bylo zřejmé, že veškerá práce se zastavila. Jeřábík vypadal strašně maličký – kdyby špatně stoupl, byl by to děsný pád. Moira pocítila zašimrání strachu: na podobných místech se dá přijít k úrazu tolika hroznými způsoby. Opravdu si přeje vidět, pro koho ta záchranka přijela?

Bylo už ale pozdě na ústup. Záchranáři se jí opět objevili v zorném poli, na rachotících nosítkách vezli pacienta. Na okamžik zapomněla dýchat. Ležel na nich tmavovlasý mladík – měl na sobě fluorescenční vestu a opasek s náradím a z pravé horní části těla mu trčela železná tyč.

„Ryan,“ řekla nahlas. Ovšemže to nebyl on – ten mladík se vlastně jejímu synovi ani moc nepodobal. Byl ale přibližně stejného věku i podobně stavěný a její představitost na vteřinu nasadila Ryanovu tvář na jeho obličej. Zatínal zuby, to viděla jasně. I když měl v rameni zaražený betonářský výztužný drát, byl odhodlán nekřičet. Umínil si, že se bude chovat statečně.